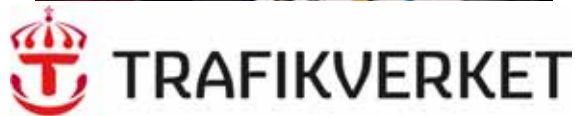

Metoddagen
2016

Motiv för
kravställande

Klas Hermelin
Trafikverket

Krav på obundna lager

Motiv till provningsmetoder och
kravnivåer

2 2016-02-12

Kvalitetssäkring av obundna lager vid byggande

- **Materialkvalitet**
Deklaration av levererat material
Kontroll på färdigt lager
- **Lagertjocklek, jämnhet och tvärfall**
Kontroll av nivå
- **Packning**
Styra/kontrollera packningsarbete
Utförande eller resultatkrav
- **Bärighet konstruktionen**
Statisk plattbelastning

Kvalitetssäkring hur?
Obundna överbyggnadslager

- Egenskaper på levererade överbyggnadsmaterial ska deklarerats enligt europastandarder.
Deklaration ska överlämnas innan första leverans.
- I kontraktet med entreprenören ingår provtagning av det utlagda lagret

Kraven står i AMA genom hänvisning till "TDOK 2013:0530 Obundna lager för vägkonstruktioner".

3 2016-02-12

4 2016-02-12

Obundna överbyggnadslager

(Bärlager, Förstärkningslager, Skyddslager och Bergunderbyggnad)

- Syftet är att
  - Bära och fördela trafiklast utan att deformeras.
  - Begränsa tjällyft

Skador beroende på obundna lager

Deformationer

Belastningsprickor

Tjälsprickor

5 2016-02-12

6 2016-02-12

Främsta orsaker till deformationer i obundna lager

I nämnd ordning

1. Vatten
2. Finmaterial halt
3. Bergmaterialkvalitet

Obundna överbyggnadslager

(Bärlager, Förstärkningslager, Skyddslager och Bergunderbyggnad)

- Viktigaste funktionella egenskaperna
  - **Styvhet** bra stöd för beläggning sprida lasten på terrassen
  - **Stabilitet** inte deformeras av trafik (spår)
  - **Beständighet** inte brytas ner av klimat och last
  - **Permeabilitet** dränera ut vattnet
  - **Tjällyftningsegenskaper** inte vara tjällyftande
  - **Tjälisolering** "lagom" frosthalka och tjälskydd

7 2016-02-12

8 2016-02-12

Hur säkerhetsställs tillräckliga egenskaper med de krav som ställs på materialen

- **Styvhet**
  - Kornkurva och bergkvalitet samt bärighetskravet (plattbelastning)
- **Stabilitet**
  - Kornkurva, Finmaterialkvalitet, Glimmerkrav, Organisk halt, Krossytegrad
- **Beständighet**
  - Mekaniska egenskaper (micro Deval (nötning) and Los Angeles (krossning)).
  - Vittring (indirekt med mekaniska egenskaper) (Frystö provning)

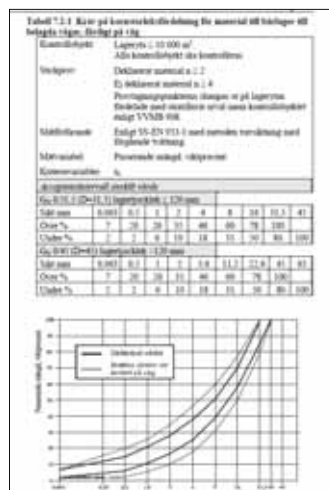
Hur säkerhetsställs tillräckliga egenskaper med de krav som ställs på materialen

- **Permeabilitet**
  - Kornkurva, finjordshalt
- **Tjällyftningsegenskaper**
  - Kapillärl stighöjd eller finjordshalt
- **Tjälisolering**
  - Värmeledningförmåga (Dimensioneringsparametrar är givna för materialen).

Krav på materialegenskaper obundna material

- Kornkurva
- Finmaterialkvalitet
- Krossytegrad
- Nötning
- Fragmentering (krossning)
- Petrografi (glimmer)
- Organisk halt
- Värmeledning

TDOK 2013:0530 Obundna lager för vägkonstruktioner Version 2

AMA (TRVKB obundna lager)	Belagd väg			Grusväg		
	Bär-lager	F-lager	Skydds-lager	Slit-lager	Bär-lager	F-lager
Krossytegraden (ej berg)	C50/30	Ja		CNR/50	CNR/50	
Nötning	M _{DE} 20/25	M _{DE} 25/30		M _{DE} 30 ≥ M _{DE} 7	M _{DE} 30	M _{DE} 30
Motstånd mot fragmentering	LA ₄₀					
Finmaterialkvalitet	SE ₃₅ SE ₁₀ ₄₅	SE ₃₀ SE ₁₀ ₄₀		SE ₁₀₋₅₀ SE ₁₀ ₂₀₋₇₀	Råd SE ₁₀₋₅₀ SE ₁₀ ₂₀₋₇₀	Råd SE ₁₀₋₅₀ SE ₁₀ ₂₀₋₇₀
Packnings egenskaper	Ja					
Petrografi (glimmer)	<30, ej trafik<45			< 40 %		
Organisk halt	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %
Kornstorleksfördelning	Kurva G _O 0/31,5	Kurva ej SS-EN	0,063 < 9 % 30 % 0,25 mm	Kurva G _A 0/16	Kurva G _C 0/31,5	Kurva G _C 0/45

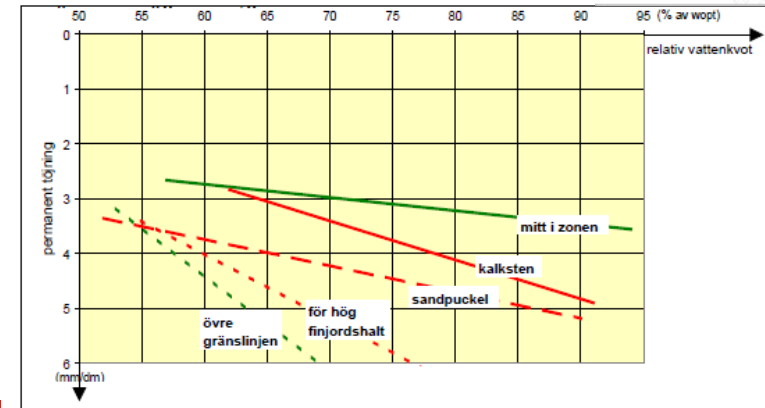
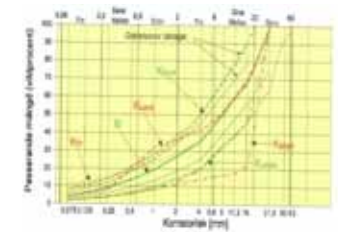
Kornkurvan

Vår viktigaste parameter:

Styr:

- Styvhet
- Stabilitet
- Permeabilitet
- Tjällyftning
- Tjälisolering

Kornkurvans betydelse för deformationer beroende på vattenkvot

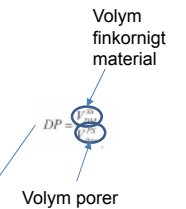
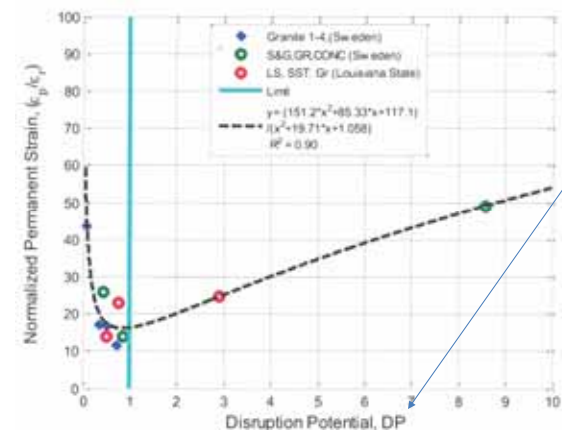

Kornkurvans betydelse för deformationer utfyllnad av porer i det bärande skelettet

a) Low SS (Unstable) b) Optimum SS (Stable) c) Excess SS (Disrupted)

Kornkurvans betydelse för deformationer utfyllnad av porer i det bärande skelettet

Finmaterialkvalitet (SE)

Styr:

- Stabilitet
- (Permeabilitet)
- Bundenhet på grusslittlager

Motivet är att finmaterial med fel egenskaper påverkar stabiliteten i lagret. Oftast svällande leror.

Krossytegrad

Styr:

- Stabilitet

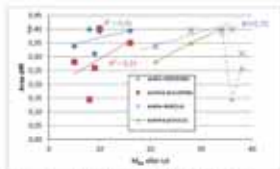
Motivet är att krossytegraden påverka stabiliteten i lagret genom rårare och kantigare korn (inre friktion).

Hållfasthet och nötning

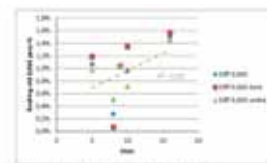
Los Angeles och microDeval

Styr:

- Beständighet
- Motivet är mekanisk beständighet. Materialet ska inte krossas eller nötas ner i kontaktpunkter.
- Krav-värdena bygger på erfarenhet

Figur 19. Jämförelse mellan Los Angeles och microDeval efter Los Angeles

Figur 20. Jämförelse mellan Los Angeles och microDeval efter Los Angeles

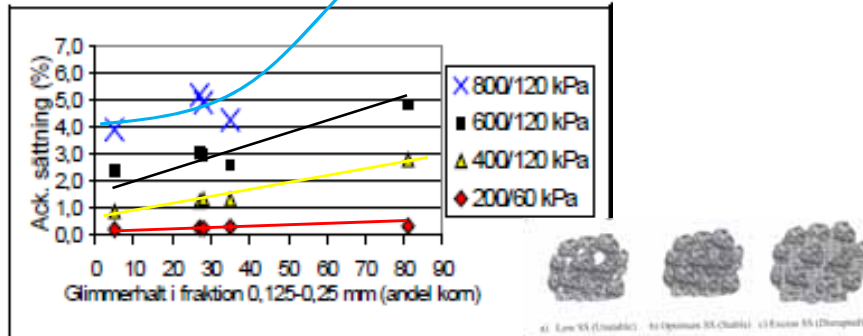
Glimmer

Styr:

- Stabilitet
- (Permeabilitet)

Glimmerkravet

- främst ett stabilitetskrav
- känsligt framförallt vid höga vattenhalter
- samma vikt glimmer jämfört med stenmjöl har betydligt större volym

21 2016-02-12

Organisk halt

Styr:
Stabilitet

- Samma krav sen 50 talet
- Gäller endas naturgrusmaterial.

22 2016-02-12

Värmeledning

Styr:

- Tjällyftning
- Tjälisolering

- För hög värmeledning ger stor tjälnedträngning och större tjällyft
- För låg värmeledning och låg värmkapacitet leder till att ytan fryser snabbare och det blir tidig frosthalka

23 2016-02-12